

Emil Babín: Jar v raji

Bratislava : Petrus 2010

Emil Babín debutoval v roku 2000 zbierkou *Sväťci na smetisku*. To, že si na druhú knižku počkal desať rokov, je v záplave súčasných grafomanských tendencií a mýtu veľkej publikačnej mladosti (s heslom „vydávaj, inak neexistuješ“) viac než sympatické.

„*Marivo opúšťaš svoje telo, / v tvojom vnútri zmodrel vrch*“, píše v prvej básni nazvanej *Levitácia*. To aby sme hneď vedeli, do čoho ideme. Požmurkávanie po odkaze štrpkovsko-ursínyovského „modrého vrchu“ je tu zrejme, rovnako ako aj chuť pokúšať jazyk. Veď už len aliteračný názov samotnej zbierky *Jar v raji* ukazuje Babína ako básnika neuspokojujúceho sa len tak s hocičím. Keď si k tomu pridáte neotrepané metafory (z mnohých napríklad „*Mesiac cúvol do úsvitu ako byk*“ alebo „*Z hôr zletelo more ako dvojplošník*“) a zaujímavé rýmy, poctivosť, citlivosť a najmä pokoru k básnickým formám, je Babín básnikom pre vás. Môže tu ale hroziť mnoho nebezpečenstiev, ktoré autor tu a tam nevyčítal, miestami im dokonca radostne vyšiel v ústrety. K tým najväčším prešlapom patrí banalita, resp. občas až prehnané zhľuky poetizmov a kalambúrov („*A v tom už nenápadne zvoní / zeleň. Zeleň nelez / ešte do korún! Márne: / Jelene zelene parohaté.*“). Trochu sa potom totiž stráca zmysel, vznikajú umne vystavané verše, ktoré ako jednotlivosti potešia, ale vo väčšej miere sa skôr samé medzi sebou vybiľajú. Ďalšie nebezpečenstvá hrozia aj v prípade návratných motívov (svetlo, voda). Sú rozptýlené po hlavnom spojovníku zbierky, ktorým je pohyb, putovanie alebo cesta (avšak v konečnom výsledku ide skôr o opis cesty životom). Niekedy to

totiž pôsobí ako mechanické dodanie do pripraveného odliatku, viac-menej bezchybného, ale predsa len trochu umelého. No na druhej strane, tieto výhrady sú skôr len pozastavením sa nad istou hrozbou, ktorá prenasleduje azda každého lyrického autora.

Michal Jareš

AquaPhone

Štúrovo, 4. júna 2011

Ukázať Dunaj nie ako hranicu, ale ako rieku, ktorá spája, sa už šiesty rok darí umeleckej performance AquaPhone v Štúrove. Motiváciou jej vzniku bola situácia, ktorá je pre stredoeurópsky priestor určujúca. Začiatkom 50. rokov vojnou zničený Most Márie Valérie rozdeľoval ľudí žijúcich na oboch stranách Dunaja, v Ostrihomě a Štúrove. Jedinou možnosťou ako komunikovať s blízkymi, ktorí ostali na druhej strane, bolo prekričať sa z jedného brehu na druhý. Performance chce pripomenúť túto situáciu, zároveň chce vyzdvihnúť túžbu po dialógu a prekonávaní hraníc. Každý rok sa na oboch brehoch Dunaja, maďarskom i slovenskom, číta v slovenčine, maďarčine a nemčine tematická básnická skladba napísaná vždy iným autorom. Text sprevádza hudobná improvizácia švajčiarskych hudobníkov Markusa Eichenbergera a Alfreda Zimmerlina. Vzniká tak pôsobivá symbióza poetického slova, hudby a každodenného ruchu na rieke a jej nábreviach. Tento rok básnickú skladbu napísala poetka Mila Haugová. Báseň mala názov *Dunaj a Morava*, do maďarčiny ju preložil Peter Macsovszky, do nemčiny Karol Frühauf, jeden z iniciátorov a organizátorov podujatia. ¶

AquaPhone je vyvrcholením štúrovského dňa plného kultúrnych udalostí Festivalu knihy Strážcu mosta. Každoročne sa realizuje pod záštitou a za podpory Štefan und Viera Frühauf Fonds nadácie Corymbo a Švajčiarskeho veľvyslanectva v Bratislave. Súčasťou festivalu je prezentácia kníh slovenského vydavateľstva Marenčin PT a budapeštianskeho Ráday Könyvesház, dedikácie kníh stálych účastníkov podujatia Mily Haugovej a Tomáša Janovica a výstava diel európskeho vizuálneho umelca, ktoré vznikli počas jeho štipendijného pobytu v Štúrove. Tento rok to bola výstava multimediálnej umelkyne z Berlína Juliane Duda. Festivalový deň uzavrelo premietanie filmu *Hranica* za účasti jeho režiséra, dokumentaristu Jara Vojteka. ¶ V období, keď sme svedkami, ako v našom okolí zanikajú, miznú, resp. sa likvidujú kultúrne podujatia alebo miesta s kultúrou spojené, je potešujúce, že sa pomaly ale isto etabluje a tradičiou stáva ďalšia regionálna a určite nie periférna kultúrna udalosť.

Ivana Taranenková

Slovník súčasného slovenského jazyka H – L

Bratislava : Veda a Jazykovedný ústav
Ľ. Štúra SAV, 2011

Prezentácia dlhoočakávaného ďalšieho zväzku nového výkladového slovníka súčasnej slovenčiny sa konala 10. mája 2011 v Kongresovom centre Vydavateľstva Slovenskej akadémie vied VEDA na Štefánikovej ulici v Bratislave. Podujatie uvádzala vedecká tajomníčka Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV S. Mislovicová, ktorá v plnej sále privítala autorský kolektív slovníka,

riaditeľa JÚLŠ SAV P. Žiga, hostí z Ministerstva kultúry SR J. Bábika a L. Ďurišovic, zástupcu Predsedníctva SAV a predsedu Edičnej rady SAV J. Bakoša, ako aj všetkých prítomných záujemcov o nové slovenské lexikografické dielo. ¶ P. Žiga a hlavné redaktorky slovníka K. Buzássyová a A. Jarošová v úvodných príhovoroch jednak pripomenuli tradíciu bratislavskej lexikografickej školy, ktorú oceňujú odborníci aj v zahraničí, jednak stručne zhrnuli, v čom je nový slovník odlišný od predchádzajúcich a aké sú jeho prínosy pre lingvistickú, osobitne lexikografickú teóriu, ale aj pre celú slovenskú kultúru. Slovník tohto typu vychádza na Slovensku druhý raz, s odstupom prakticky 50 rokov od prvého Slovníka slovenského jazyka (1959 – 1968; hlavný redaktor Š. Peciar), predstavuje dielo zamerané dopredu, vychádzajúce z rozsiahleho materiálu od minulosti po súčasnosť a podáva júce širší obraz o systéme a reálom používaní súčasného slovenského jazyka. Jednotlivé vzácky nového slovníka obsahujú približne po tridsaťtisíc heslových jednotiek, medzi ktorými sa nachádza bežná i terminologická slovná zásoba, nové i zastarávajúce či až archaické slová, pôvodné slovenské i cudzie slová z rôznych jazykov, s ktorými sa slovenčina po stáročia stýkala a vyvíjala sa v konfrontácii s nimi a vyvíja sa tak aj dnes. Vzhľadom na výnimočnosť tohto diela sú aj vysoké očakávania jeho používateľov. Navyše jazyk je nielen spoločný, ale aj intímny fenomén, takže slovníky a ich autori zvyčajne zožnú viac kritiky ako pochvaly. Tvorcovia slovníkov sa vždy snažia predložiť verejnosti kvalitné dielo, no každý používateľ má vlastnú predstavu, ako by mal slovník vyzeráť, čo by

v ňom malo alebo nemalo byť, a ani jazyk sa nedá zastaviť vo svojom vývoji a dynamike, ani jeho poznanie nie je stále úplné – čím viac sa človek-lexikograf ponorí do tvorby slovníka a do materiálu, tým väčší neprebádaný priestor nachádza. Tak sa neraz narazí na zdanlivo malý problém a pri jeho riešení sa otvoria ďalšie otázky a súvislosti. Slovníkové heslo vlastne predstavuje kondenzát vedeckého poznania o jazyku a slovník ako celok odhaľuje i vyplňa biele miesta vo výskume a opise jazyka. ¶ Za autorský kolektív prezentovaného slovníka sa všetkým odborným konzultantom spolupracujúcim na tvorbe hesiel terminologického charakteru poďakovala A. Šebestová. O nadštandardnej počítačovej a softvérovej podpore prípravy slovníka informoval V. Benko: autorky majú k dispozícii elektronickú databázu doterajších slovenských i českých slovníkov, ako aj stále sa rozširujúcu a skvalitňujúcu materiálovú bázu Slovenského národného korpusu, v ktorej sú zastúpené aktuálne texty z hlavných štýlových oblastí – odbornej, publicistickej, umeleckej. Ich tvorcovia sú v slovníku uvedení v podobe autorizovaných citácií a osobitného zoznamu citovaných médií, publikácií a autorov. ¶ V následnej diskusii vystúpili súčasní i bývalí pracovníci JÚLŠ SAV, bývalý predseda SAV Š. Luby a ďalší predstavitelia vedeckej obce. Všetci zhodne vyzdvihli potrebu takéhoto diela pre poznanie obrazu súčasnej slovenčiny a sveta, v ktorom funguje a pre uchovanie tohto obrazu nasledujúcim generáciám. Okrem náročnosti lexikografickej práce sa pripomenula aj ďalšia fáza „života“ slovníka, a to jeho putovanie k používateľom, na čo je nevyhnutný

dobrý marketing, aby výsledky slovenskej vedy neostali zapadnuté v sklade. Diskutujúcim aj členom lexikografického kolektívu sa na záver poďakoval riaditeľ JÚLŠ SAV P. Žiga, ktorý takisto ako viacerí predrečníci vyslovil uznanie všetkým tvorcami a spoluautorom slovníka a osobitnú vďaka adresoval predstaviteľom Ministerstva kultúry SR, Ministerstva školstva SR a Predsedníctva SAV. Finančná podpora z týchto zdrojov je pre takéto náročné dielo nevyhnutná, bez nej by jeho príprava a vydanie neboli možné. ¶ Na základe vyjadrenia jednej z hlavných redaktoriek slovníka síce nevieme, kedy sa môžeme tešiť na tretí zväzok, tobôž na kompletné, zrejme osemzväzkové dielo, ale na základe dobrej atmosféry na prezentácii musíme dúfať, že odhodlanosť, tvorivosť, trpezlivosť a podpora autorského kolektívu vydrží do konca. A k tomu im (aj sebe) držme prsty.

Mária Šimková

Za Teréziou Gašparíkovou

(1. 12. 1951 – 18. 4. 2011)

Bola v nejednom ohľade výnimočná. Vytrvalosť sa u nej snúbila s talentom, zmysel pre humor so zmyslom pre priateľstvo, bytostne prežívaná kresťanská viera s toleranciou a empatiou. Odvaha prijať a niešť neľahký údel matky postihnuteľného dieťaťa, ktoré bolo pre ňu všetkým a ktorého existencia sa jej spájala s presvedčením o milosti, s obetavosťou a pokorou. ¶ Prekladateľka Terézia Gašparíková vyštudovala taliančinu a francúzštinu na FiF UK v Bratislave a pred Nežnou revolúciou pôsobila ako redaktorka vo vydavateľstve Obzor, po revolúcii ako špičková tlmoč-